

- Drahomanova*, p. 70-76.
7. Mitina, L.M., 2004. 'Psikhologiya truda i professional'nogo razvitiya: uchebnoye posobiye (The Psychology of Labor and Professional Development: a training manual)', M.: *Izdatel'skiy tsentr «Akademiya»*, 320 p.
  8. Mys'ko, V.I., 2017. 'Dytynotsentryzm u pedahohichniy spadshchyni Yanusha Korchaka: avtoref.dys. ...kand. ped. nauk: spets. 13.00.01. (Childhood Center in the Pedagogical Heritage of Janusz Korczak: Autoref. Dis. ... Candidate ped. sciences: special 13.00.01.)', Drohobych, 20 p.
  9. Nikolenko, D.F., 1970. 'Lichnost' vospitatelya detskogo sada (Personality of the kindergarten teacher)', *Doshkol'naya pedagogicheskaya psikhologiya*, Kiyev, p. 138.
  10. Orlov, A.B., 1981. 'Skлонnost' i professiya (Propensity and profession)', M.: *Znaniye*, 96 p.
  11. Pan'ko, Ye.A., 1986. 'Psikhologiya deyatel'nosti vospitatelya detskogo sada (Psychology of the activity of the kindergarten teacher)', Minsk, 157 p.
  12. Parasyuk, I.A., 1999. 'Vykhovannya lyubovi do ditey yak strukturnoho komponenta profesiynoyi hotovnosti maybutn'oho vchytelya : Dys. kand. ped. nauk : spets. 13.00.07. (The upbringing of love for children as a structural component of the future teacher's professional readiness: Dis. Cand. ped. Sciences: special 13.00.07.)', K.: *NPU imeni M. P. Drahomanova*, 230 p.
  13. Rubinshteyn, S.L., 1999. 'Osnovy obshchey psikhologii (Fundamentals of General Psychology)', SPb.: *Piter*, 720 p.
  14. Semychenko, V.A., 2004. 'Psykhohohiya pedahohichnoyi diyal'nosti: navch. posib. (Psychology of pedagogical activity: a training manual)', K.: *Vyshcha shkola*, 335 p.
  15. Khekkhauzen, KH., 2003. 'Motivatsiya i deyatel'nost' (Motivation and activity)', M.: *Smysl*, 860 p.

УДК 373.2.011.3-051:159.9.072.4

**ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЧУЙНОГО СТАВЛЕННЯ
ВИХОВАТЕЛЯ ДО ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ**

*AWARENESS ABOUT THE PHENOMENON OF A SENSITIVE
ATTITUDE FROM THE EDUCATOR TO PRESCHOOL CHILDREN IN
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL STUDIES*

О. С. Коржук

Актуальність дослідження. У сучасних умовах утвердження гуманно-особистісного підходу до дітей в освітньому процесі актуалізується проблема підготовки компетентних вихователів ланки дошкільної освіти, зі сформованою

Urgency of the research. In modern conditions of the approval of the humane-personal approach to children in the educational process, the problem of training competent teachers of preschool education is actualized, with formed willingness to show sensitive attitude,

готовністю виявляти чуйне ставлення, будувати діалогічні стосунки з дітьми, налагоджувати співпрацю, створювати атмосферу партнерства, взаємної довіри та поваги.

Постановка проблеми.

Акцентовано увагу на протиріччя між високими вимогами, що висувуються до фахівців дошкільного профілю, зростаючими потребами закладів дошкільної освіти у вихователях зі сформованими на високому рівні професійно значущими особистісними якостями, зокрема чуйністю, емпатійністю та недостатнім рівнем реалізації окресленого напрямку у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базовою щодо становлення професійно значущих якостей особистості педагога називають чуйність І. Бех, Г. Галі, В. Зарицька, Т. Матвійчук, Г. Свідерська та ін. Фундаментальні дослідження розвитку чуйності дітей молодшого шкільного та підліткового віку здійснено О. Шовкомуд, Ю. Юдовіною, Г. Свідерською. Експериментальне вивчення чуйності та психолого-педагогічних чинників її розвитку як професійно значущої якості майбутнього вчителя здійснено І. Матяш.

Постановка завдання.

Феномен чуйності вихователя дітей дошкільного віку не став об'єктом ґрунтовного аналізу, а проблема формування чуйного ставлення вихователя до дітей потребує глибокого наукового теоретичного та практичного осмислення. У статті розкрито погляди видатних вчених на феномен чуйності та вияв чуйного ставлення до дітей як суттєвих професійно-особистісних характеристик вихователя дітей дошкільного віку.

build dialogical relations with children, establish cooperation, create an atmosphere of partnership, mutual trust and respect.

Target setting. Attention is focused on the contradictions between the high demands placed on the specialists of the pre-school profile, the growing needs of pre-school education institutions in educators with professionally significant personal qualities that have developed at a high level, in particular responsiveness, empathy and the insufficient level of realization of the outlined direction in the educational process of higher educational institutions.

Actual scientific researches and issues analysis. I. Bekh, G. Hali, V. Zarytska, T. Matviichuk, G. Sviderska and others consider sensitivity, as a basis for the formation of professionally significant qualities of a teacher's personality. Fundamental studies of the development of sensitivity of primary school children and adolescents was carried out by O. Shovkomud, Yu. Yudovina, G. Sviderska. Experimental study of sensitivity and psychological and pedagogical factors of its development as a professionally significant quality of the future teacher was implemented by I. Matiash.

The research objective. The phenomenon of sensitivity of the educator of preschool children did not become the object of thorough analysis. However, the problem of forming a sensitive attitude of the educator to children requires a deep scientific theoretical and practical understanding. The article reveals the views of outstanding scientists on the sensitivity phenomenon and the manifestation of sensitive attitude to children as significant professional and personal characteristics of the preschool children

Виклад матеріалу. Виклад основного матеріалу дослідження представлено характеристикою історичних періодів трансформації ставлення суспільства до дитини, дитинства; висвітлено аспекти тлумачення категорії чужого ставлення вихователя до дітей у науковому доробку вчених; здійснено аналіз наукових підходів до визначення поняття чужості особистості вихователя дітей дошкільного віку, чужого ставлення вихователя до дітей.

Висновки. Визначено, що показником професійної майстерності вихователя є здатність створювати і підтримувати дитиноцентроване освітнє середовище, що базується на чужому ставленні до вихованців. Крізь призму аналізу наукового доробку вчених розкрито сутнісний зміст категорії чужого ставлення вихователя до дітей. Перспективу подальших досліджень становить визначення критеріїв та показників сформованості чужого ставлення вихователя до дітей.

Ключові слова: гуманно-особистісний підхід в освітньому процесі, чужине ставлення, чужість.

Актуальність теми. На сучасному етапі реформування та модернізації дошкільної освіти особливу увагу науковців та педагогів-практиків зосереджено, у першу чергу, на гуманно-особистісному підході до дітей в освітньому процесі, на створенні та забезпеченні умов самоактуалізації, розвитку життєтворчої особистості дитини, збереження та зміцнення її фізичного, психічного і духовного здоров'я, що закріплено на законодавчому рівні. Виховний процес розглядається, перш за все, як спілкування, партнерська взаємодія дорослого і дитини. Отже, актуалізується проблема удосконалення процесу професійної підготовки компетентних педагогічних працівників ланки дошкільної освіти, які зосереджені на дитині,

educator.

The statement of basic materials. The statement of basic materials is presented by the characteristic of historical periods of attitude transformation of society to the child, childhood; the interpretation category aspects of the teacher's sensitivity to children in the scientific heritage of scholars were considered; analysis of scientific approaches to the definition of the sensitivity of the preschool children educator personality, the sensitive attitude of the educator to children was made.

Conclusions. It is determined that the indicator of the professional skill of the educator is the ability to create and support a child-centered educational environment based on a sensitive attitude towards the pupils. The essential content of the sensitive attitude category of the educator to children was revealed through the prism of the scholars scientific heritage analysis. The prospect of further research is the definition of criteria and indicators of the formation of a sensitive attitude of the teacher to children.

Keywords: humane-personal approach in the educational process, sensitive attitude, sensitivity.

виявляють чуйне ставлення до неї, вміють налагоджувати співпрацю, будувати діалогічні стосунки, створювати атмосферу взаємної довіри та поваги, здійснювати двобічний аналіз ефективності розгортання педагогічної взаємодії.

Постановка проблеми. Сучасна концепція дитинства ґрунтується на утвердженні цінностей рівноправності, безумовного прийняття дитини, люблячого, розуміючого, уважного ставлення до неї. Окреслене підвищує вимоги до особистісного, професійного розвитку вихователів і вимагає переосмислення та вдосконалення їхньої фахової підготовки. Наявні протиріччя між високими вимогами, що висуваються до фахівців дошкільного профілю, зростаючими потребами закладів дошкільної освіти у вихователях, готових до особистісно-орієнтованого спілкування, зі сформованими на високому рівні професійно значущими особистісними якостями, зокрема чуйністю, емпатійністю та недостатнім рівнем реалізації окресленого напрямку у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні основи гуманізації освітнього процесу закладено в працях Ш. Амонашвілі, Л. Виготського, Д. Ельконіна, Я. Корчака, Г. Костюка, В. Кременя, П. Підласого, С. Русової, В. Сухомлинського та інших. Проблема співробітництва, діалогу, партнерства у взаємовідносинах суб'єктів освітнього процесу досліджена І. Бехом, С. Вітвіцькою, Ю. Гіппенрейтер, О. Глузманом, Н. Побірченко, О. Рудницькою та ін. Базовою щодо становлення моральних якостей особистості педагога називають чуйність І. Бех, Г. Галі, В. Зарицька, Т. Матвійчук, Г. Свідерська та ін. Фундаментальні дослідження розвитку чуйності дітей молодшого шкільного та підліткового віку здійснено О. Шовкомуд, Ю. Юдовіною, Г. Свідерською. Експериментальне вивчення чуйності та психолого-педагогічних чинників її розвитку як професійно значущої якості майбутнього вчителя здійснено І. Матяш.

Постановка завдання. Як було зазначено вище, успішне та ефективно розгортання партнерської особистісно-орієнтованої взаємодії в освітньому процесі закладів дошкільної освіти опосередковане сформованістю у вихователя стійкого позитивного ставлення до дітей, його професійно значущими якостями, зокрема чуйністю, емпатійністю, педагогічною проникливістю. Феномен чуйності вихователя дітей дошкільного віку не став об'єктом

ґрунтовного аналізу, а проблема формування чуйного ставлення вихователя до дітей потребує глибокого наукового теоретичного та практичного осмислення. Розкриємо погляди видатних вчених на феномен чуйності та вияв чуйного ставлення до дітей як суттєвих особистісних характеристик вихователя дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування чуйної, турботливої, уважної, емпатійної особистості педагога-вихователя сягає корінням глибини століть. За різних суспільно-історичних, соціально-економічних умов відбулися суттєві зрушення в усвідомленні значущості у формуванні особистості виховання та навчання у період дошкільного дитинства, проте непорушними є освіта як державний пріоритет, а також авторитет, пошановування постаті педагога.

Звернемося до праць американського дослідника, засновника психоісторії Ллойда Демоза. Одним із факторів, що найбільш впливає на психіку дитини, на думку вченого, є поведінка дорослого, коли він опиняється віч-на-віч з дитиною. У взаємодії з дитиною дорослий може:

- використовувати її для проєкцій власних психо-емоційних станів;
- шукати в дитині заміну того дорослого, який був значущим для нього самого у дитинстві (наприклад, власних батьків);
- розуміти, співпереживати потребам дитини і діяти, задовольняючи їх.

Здійснивши ретельний аналіз, науковець виділив шість історичних періодів трансформації ставлення суспільства до дитини, дитинства:

1. «Дітовбивчий», «інфантицидний» стиль (від найдавніших часів до IV ст.) – характерне насильство над дитиною.
2. «Покидаючий» стиль (IV-XII ст.) – поширення виховання дітей у чужих сім'ях, монастирях і т.п.
3. «Амбівалентний» стиль (XIII-XVII ст.) – поєднував як увагу до дітей, так і проєкцію на неї страхів дорослих.
4. «Нав'язливий» стиль (XVIII ст.) – суворий контроль дорослих над поведінкою та внутрішнім світом дитини, поява перших виявів емоційної зацікавленості в дитині.
5. «Соціалізуючий» стиль (XIX-середина XX ст.) – поява інтересу

до внутрішнього світу дитини, формування у неї правильних звичок, норм поведінки у суспільстві.

6. «Допомагаючий» стиль (друга половина ХХ ст.) – увага, врахування індивідуальних потреб, інтересів дитини, створення умов для її гармонійного всебічного розвитку [3].

Наведені стилі взаємин дорослого та дитини в історичному аспекті переконливо свідчать, що протягом тисячоліть емоційні потреби дитини не визнавались. «Допомагаючий» стиль спілкування вимагає зусиль, витрат часу, вміння створювати умови для розвитку інтересів дитини. Часто дорослий виявляється не готовим до цього.

Акцент на дитинстві як самоцінному, самобутньому етапі життя людини ставлять мислителі епохи Відродження Франсуа Рабле, Мішель Монтень, Еразм Роттердамський та ін. Витоки істинно гуманного підходу до дітей знаходимо вперше у працях Яна Амоса Коменського, Джона Локка, Жан-Жака Руссо та ін. Визначаючи основні засади природовідповідного, вільного виховання, педагогі-гуманісти звертають увагу до проблеми відповідальності батьків перед дітьми, а також розмірковують над постаттю педагога, формулюючи вимоги до осіб, що займаються вихованням дітей.

Так, знаний педагог Ян Амос Коменський порівнює педагога із садівником, який з любов'ю вирощує рослини в саду, і вказує: « ... у кожній державі освіта юнацтва, разом із правом покарання, доручалася мужам мудрим, благочестивим, шанованим» [2, с 11].

На думку видатного педагога І. Песталоцці, вчитель повинен бути сповнений любові, мудрості, а також бути здатним побачити в кожній дитині її призначення й допомогти їй відбутися як особистості. У педагогічних творах великого Р. Оуена знаходимо цінні поради щодо змісту і методики виховної роботи у дошкільних закладах. Сприяють гарному вихованню, виробленню чемних манер, як стверджує просвітитель, «м'яке, довірливе ставлення з боку вчителів, повна відсутність не тільки будь-якого залякування, а й навіть грубого слова» [2, с 69].

Вперше спеціальну підготовку педагогів для дитячих садків організовано німецьким педагогом Ф. Фребелем. Високо оцінюючи значення цілеспрямованого педагогічного впливу у процесі формування особистості, Ф. Фребель називає виховательок 'садівницями', і зазначає, що між вихователем і дитиною має бути внутрішнє єднання, дитина розкриється, якщо з нею працюватиме

митець педагогічної справи, а не ремісник.

Підкреслення активної ролі дитини в освітньому процесі, залучення до пізнавальної діяльності цілісної дитячої особистості з її духовними, інтелектуальними, вольовими та емоційними особливостями є наріжним каменем педагогічної системи італійського педагога М. Монтесорі. Педагог повинен знати і любити дитину, чуйно спостерігати за нею, намагатися проникнути у секрет дитинства, стверджує науковець [1].

Прогресивна діячка у галузі дошкільного виховання П. Кергомар у своїй праці «Дошкільне виховання і дитячі садки у Франції. Материнські школи» переконує, що справжня любов до дітей – це не лише почуття, а й наука, що передбачає безперервне вивчення потреб, здібностей, прагнень дитини [2].

Засновник вітчизняної педагогічної теорії, видатний філософ і просвітитель Г. Сковорода вважав, що тільки щиро люблячи своїх вихованців, гуманно ставлячись до них, педагог може успішно формувати їхнє моральне обличчя, збуджувати й утверджувати в них любов до людей. З творчого доробку Григорія Савовича постає образ учителя, принципами якого були любов, повага, чесність, служіння добру.

На думку видатного педагога К. Ушинського, який заклав теоретичні основи національної гуманної педагогіки, ідеальний учитель тонко відчуває душевний стан своїх учнів, убачає в них особистості, які гідні такої самої поваги та визнання своїх прав, як і дорослі люди. Такий педагог прагне створювати взаємини, за яких виникає можливість особистісного впливу вчителя, його розуму, моральності, волі, характеру на особистість вихованця.

Ідеал учителя постійно був у центрі теоретичної та практичної діяльності знаного українського педагога С. Русової. До числа педагогічних якостей, що характеризують придатність людини до педагогічної діяльності, Софія Федорівна відносила лагідність, розсудливість, терплячість, тактовність, простоту та щирість, високу вимогливість до себе, глибоку віру в дитину. Вона вважала, що садівниця повинна мати гуманістичну спрямованість, тихо-радісне ставлення до життя, до дітей, скромну вдачу і глибоке почуття любові до дітей, і до людей взагалі [4, с 135-136].

З позицій педоцентризму розглядає характер стосунків між вихователем і вихованцями у дитячому садку відома українська діячка

Н. Лубенець. Особиста переконаність у необхідності підвищеної уваги до дошкільного дитинства дозволила Н. Лубенець вказати на необхідність вияву вихователем глибокої поваги, турботи, доброти, сердечного ставлення, любові до кожної дитини, а також формування у процесі професійної підготовки його здатності бачити в кожній дитині індивідуальність і забезпечувати умови для її гармонійного і всебічного розвитку.

Професія педагога глибоко та всебічно досліджена випадним вченим В. Сухомлинським. Окреслюючи ідеал педагога-гуманіста, він вбачає у ньому такі якості, як мудра любов і влада над розумом і душею дитини; багатство думки, висока загальна культура; спільні з дитиною погляди на життя, людину як найвищу цінність; здатність зцілення душевних ран дитини; ніжне, ласкаве ставлення до дитини. Василь Олександрович стверджує, що уміння 'відчувати душу' іншої людини, здатність розуміти її душевний стан, турбуватися про благополуччя інших людей – одні з найголовніших. Чуйність у ставленні педагога до дітей яскраво виявляється у тих емоційних ситуаціях, коли він «серцем відчуває найтонші рухи серця іншої людини і відповідає на них власними душевними рухами» [8, с. 270]. Без взаємного розуміння, допомоги, підтримки неможливе встановлення добрих стосунків учителя з учнями. На думку вченого, завдання педагогів – постійно пізнавати серцем усе, чим живе, що думає, з чого радіє й чим засмучується вихованець.

Таким чином, історична ретроспектива доробку вчених дозволила нам зробити висновок про те, що педагогічна діяльність вихователя дітей дошкільного віку – одна з найскладніших і потребує не лише широких й різнобічних професійних знань та вмінь, а й вимагає наявності певних особистісних якостей, спроби опису та систематизації яких здійснено науковцями. Серед них важливо виділити ті, що наскрізною ниткою об'єднують погляди вчених, а саме: любов до дітей, доброзичливість, педагогічна проникливість, доброта та чуйне ставлення до дитини.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях чуйність визначають як інтегральну морально-психологічну якість, що характеризує ставлення людини до іншої людини і передбачає: уміння розуміти її душевний стан, здатність бути тактовною, делікатною, ввічливою, доброзичливою до неї, вміння підтримати, виявити співчуття, співпереживання, здатність піклуватися про її

потреби, запити і бажання, надавати необхідну практичну допомогу [7].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Узагальнюючи наведені вище погляди зазначимо, що показником професійної майстерності вихователя є здатність створювати і підтримувати дитиноцентроване, сприятливе для індивідуального розвитку, добробуту кожної дитини розвивальне середовище. Отже, освітні програми підготовки та зміст педагогічних практик студентів спеціальності «Дошкільна освіта» закладів вищої освіти необхідно концентрувати на осягненні студентами сучасного розуміння фундаментальних проблем дитинства крізь призму гуманістичних ціннісних орієнтацій, формування здатності здійснювати особистісно-розвивальне спілкування, реалізовувати діалогічні взаємини, виховні позиції розуміння, визнання, прийняття, підтримки дитини, чуйного ставлення до неї. Перспективу подальших досліджень становить визначення критеріїв та показників сформованості чуйного ставлення вихователя до дітей.

Список використаних джерел

1. Білецька, СВ., 2008, 'Дитиноцентрована педагогіка: теорія і практика західних країн : посібник', Харків : *Факт*, 255 с.
2. Борисова, ЗН., 2004, 'Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навчальний посібник', Київ : *Вища школа*, 511 с.
3. Демоз, Л., 2000, 'Психоистория', Ростов н/Д : *Феникс*, 509 с.
4. Зайченко, ІВ., 2006, 'Педагогічна концепція С.Ф. Русової : навч. пос. для студ. пед. спец. вузів', Чернігів : *РВК «Деснянська правда»*, 232 с.
5. Матяш, ІМ., 2015, 'Психолого-педагогічні чинники розвитку чуйності як професійно значущої якості майбутнього вчителя', дисертація кандидата наук, *Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*, Київ.
6. Перепелюк, І., 2012, 'Особистісні та професійні риси жінки-вихователя: історико-педагогічний аспект', *Вісник Львівського університету, серія педагогіка*, Вип. 28, С. 167–178.
7. Свідерська, ГМ., 2013, 'Психологія чуйності : монографія', Тернопіль : *ТНПУ*, 305 с.
8. Сухомлинский, ВА. 1971, 'Рождение гражданина', М. : *Молодая гвардия*, 336 с.

References

1. Bilets'ka, SV., 2008, 'Dytynotsentrovana pedahohika: teoriya i praktyka zakhidnykh krayin : posibnyk (Child-centered Pedagogy: Theory and Practice of Western Countries: A Manual)', Kharkiv : *Fakt*, 255 s.

2. Borysova, ZN., 2004, 'Khrestomatiya z istoriyi doshkil'noyi pedahohiky : navchal'nyy posibnyk (Textbook on the history of preschool pedagogy: a manual)', Kyiv : *Vyshcha shkola*, 511 s.
3. Demoz, L. 2000, 'Psikhoistoriya (Psychohistory)', Rostov n/D : *Feniks*. 509 s.
4. Zaychenko, IV., 2006, 'Pedahohichna kontseptsiya S.F. Rusovoyi : navch. pos. dlya stud. ped. spets. vuziv (Pedagogical concept of SF Rusova: a manual for students of pedagogy. special high schools)', Chernihiv : *RVK «Desnyans'ka pravda»*, 232 s.
5. Matyash, IM., 2015, 'Psykhologo-pedahohichni chynnyky rozvytku chuynosti yak profesiyno znachushchoyi yakosti maybutn'oho vchytelya (Physical and pedagogical factors of development of sensitivity as a professionally significant quality of the future teacher)', dysertatsiya kandydata nauk, *Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni M. P. Drahomanova*, Kyiv.
6. Perepelyuk, I., 2012, 'Osobystisni ta profesiyni rysy zhinky-vykhovatelya: istoryko-pedahohichnyy aspekt (Personality and professional traits of female educator: historical and pedagogical aspect)', *Visnyk L'vivs'koho universytetu, seriya pedahohika*, Vyp. 28, S. 167–178.
7. Sviders'ka, HM., 2013, 'Psykholohiya chuynosti : monohrafiya (Psychology of sensitivity: monograph)', Ternopil' : *TNPU*, 305 s.
8. Suhomlinskij, VA., 1971, 'Rozhdenie grazhdanina (The birth of a citizen)', M. : *Molodaya gvardiya*, 336 s.

УДК 373.2.015.31-055.52-021.414

**ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ
СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З
РОДИНАМИ**

*FORMATION OF THE VALUE ATTITUDE TO PARENTS IN THE
PROCESS OF COOPERATION BETWEEN PRESCHOOL
EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND FAMILIES IN CHILDREN OF
THE SENIOR PRESCHOOL AGE*

Н.В. Нападій

**Актуальність
дослідження.**

Стаття присвячується проблемі формування у дітей старшого дошкільного віку ціннісного ставлення до батьків. У наш складний насичений динамічний час батькам усе складніше віднайти вільні хвилини та присвятити їх вихованню власних дітей. У такій ситуації постраждалими є обидві

теми

Стаття

Urgency of the research. The article is devoted to the problem of forming a value attitude to the parents in children of the senior preschool age. In our complex, intense and dynamic time, it is more difficult for parents to find free moments and devote them to the upbringing of their own children. In such a situation, both parties are affected. Lack of communication leads to frequent